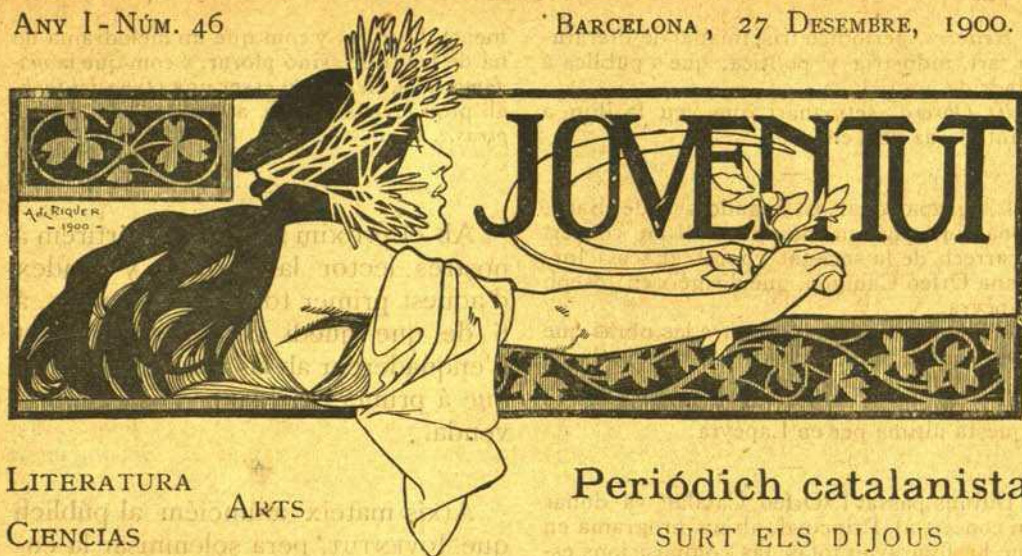

LITERATURA
ARTS
CIENCIAS

Periódich catalanista
SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. . . . 10 CÉNTIMS.

» ATRASSAT. . . . 25 »

SUMARI: Fí de sigle, per Oriol Martí. — Crítica de crítics, per Sebastià Junyent. — Nadal, per Xavier Viura. — Notas d'art, per Joan Brull. — «Siegfried»: VI, La execució musical (conclusió), per Joaquim Pena. — «La Walkyria», interpretació del mestre Mascheroni, per J. P. — El plor de las vinyas, per Joan Puig y Ferrater. — De quan era nin, per Joan Rcelló. — Advertencias.

FÍ DE SIGLE

El sigle està morintse, y ja li preparen la mortalla. No'n portarà pas gayres de capellans al enterro; y no per falta de capellans, sinó de recursos. Ab prou feynas si'ls funerals poden ésser de tercera. No'ns amohiném. Lo positiu es que's mor. Que l'enterin com vulguin, però que cavin ben fonda la fossa.

El sigle's mor. ¿Quin nom li posarém? Perque ab aixó de las centurias passa com ab els reys, que no'ls hi posan el motiu fins que's moren. Al revés de las altrás criaturas, la seva fe de baptisme's troba en el llibre d'òbits.

¿Li dirém el sigle de las llums? No, perque ha regnat molt la fosca.

¿El de la electricitat? Tampoch. La gent pràctica diu qu'encara hi ha molt per fer, y que surt poch acomodo.

¿El de la llibertat?..... Val més qu'ho deixém corre.

Al cap y al ultim tot será ferli l'epitafi.

Comensá ab lluytas y acabarà ab lluytas. Las aspiracions lliberals son tan combatudas en sas darrerias com ho foren en sos comensos pels que no volen que'ls treguin las cadenas. Si alguna diferencia hi ha, es que'ls avensats d'ahoras son els retrògrados d'ara, perque'l temps ha corregut y ells no s'han mogut d'allà hont eran.

La herencia es ben migrada, segons demostra l'inventari. Hi ha hagut més rahons que rahó, y més s'han cuydat d'emblanquinar la fatxada del casal que de tancar las esquerdas y cambiar las vigas corcadas ó podridas. La Justicia, mal administrada per majordoms qu'han explotat igualment al amo y als parcers, sols ha aprofitat á aquells que res podian perdre perque res tenian; la Veritat no hi ha pogut fet res, pobre senyora; fa temps que no la deixan sortir de casa; com tampoch s'ha vist gayre la Bellesa, perque pera mirarla s'han gastat ulleras fumadas, ó de colors, que cada hu triava segons del quin volia véurela. Tampoch podian ficarshi'ls parents, perque'l que no era coix era manco, y'l que no era sort era curt de vista, y tan sols ajudaren á fer anar la casa de mal-borrás. Las classes socials han anat nivellantse,

però no per creixensa, sinó per encongiment; com que lo dolent es lo que més abunda, han despreciat lo bo que quiscuna tenia, y ara ja poden ben dir: tots som uns. Es clar que hi ha certas cosas que no poden esborrar-se del tot, perque cadascú es com Deu l'ha fet; però com que'l Dimoni may s'adorm, va agafar la seva filla més estimada, la Política, y donantli una bofetada a las galtonas, —«Ves, noya, ves—li va dir—à veure si m'esbullas un xich aquella troca.»—Y aixis com avans, enganxantse a las obras de Deu, *familia, mare, fills y germans*, las va malmetre convertintlas en la *parentela*, y la *mare política*, y'ls *fills polítichs* y'ls *germans polítichs*, aixis mateix ara, unintse als aymadors del Bé, la Veritat y la Bellesa, els ha transformat en tot aquest aixam de moralistas, hipòcritas, gent seria, falsificadors d'ideals, etcètera, que venen a ser els *sogres, gendres y cunyals* de la *familia humana*, tornada per obra d'en Banyeta en *parentela* mal avinguda.

Com que tots ells se coneixen y's treuen ab rahó'ls drapets al sol (a porta tancada perque no'ls hi convé l'escàndol), pot creures que tots son iguals. Es clar que ho son en el fons, però certas diferencias de forma més o menys marcadas permeten dividirlos en tres grupos principals.

En primer lloch hi ha'ls *práctichs*, que son aquells que troban més cómodo estarse parats que caminar depressa, sobre tot si han d'anar costa amunt, perque las camas els hi flaquejan casi sempre. Se subdivideixen en *actius*, que son els buscadors de gangas; y en *passius*, qu'arreglegan lo que'ls altres deixan. Els primers persegueixen el *major profit*, y'ls segons s'acontentan ab un *mal menor*. Se diferencian tan sols pels grops y per sa duresa, però son de la mateixa fusta, molt apropiat pera ferne escambells pels ambiciosos, y forcas pels que tenen menos forsa o'ls volen fer la trabeta.

La segona classe es la més numerosa: la dels *indiferents*. Se caracterisan per la tranquil·litat; son els que tenen el cervell al ventrell, els que anomenan sospirs als badalls que fan quan tenen gana, de lo qu'ells ne diuen mal de cor. Quan están ben tips, diuen que tenen la consciencia tranquila, y anomenan remordiments a las digestions pesadas. Quan paheixen bé, fins devegadas de sobretaula's

permeten mormurar dels *práctichs* y burlarse dels *somniadors*. No son perillosos, perque son cobarts y ganduls, però atabalan ab sos xisclets quan se'ls inquieta, y sols pot fèrsels callar, o tapántlosi la boca, o fèntlosi obrir la bossa. De totas maneres son molt nocius, no pel mal que fan, sinó pel que deixan fer, y perque privan als altres de fer bé.

Els *somniadors* son lo millor de la *parentela*: la llástima es que no sempre saben distingir els somnis bons dels dolents, y molt fàcilment creuhen en bruixas, y fins devegadas se fan treure la planeta. Si tinguessin tanta activitat com imaginació, somnarian menos, però trevallarian més. Aixó si, tampoch dormirian tant; y lo qu'ells diuen: qui dorm no peca. La majoria, quan se fan vells, passen a la classe dels *indiferents*. Els que son vells de naixensa, aquests muntan d'una gambada a la classe dels *práctichs*, y allavors perden la son, però agafan més gana.

N'hi ha d'altres, poch, qu'hansapigut desferse d'aquells vicis; però aquests no's tractan ab la familia.

El sigle's mor, y ja l'heréu frisós truca a la porta, ab un sach ple d'esperansas y un sarró farsit de bons intents; si no tinguessim por de que's converteixin en prometenças de polítichs d'aquells que s'oblidan del programa, encara confiaríam que's pogués apuntalar la casa. Però ca! Un patrimoni curt, y uns parents ab las unglas llargas, alló será un cau de plets. En fi, no'ns hi amohiném; ja ho veurém si encara no som fora.

Molt aviat nosaltres serém homes del altre sigle, passats de moda com aquells retratos dels avis que de la sala van a las golfas, y de las golfas als encants. Ja comensa a agradarnos més contar quèntos qu'escoltarne. Quan no podrém més ens asseurém a la vora de la llar; y si ve a treurense la maynada que puja y'ns arrecona com trastos vells, no'ns ha de doldre. L'arbre vell, si no pot donar fruyt, pot donar llenya, y sempre servirém pera que no's glassi la sanch a las venas dels nostres successors, quan vinguin els hiverns tristos. No haurém sigut inútils si las nostras cendras els covan el caliu de la llar que tant havian deixat refredar.

ORIOI MARTÍ.

CRÍTICA DE CRÍTICHS

La rutina fa temps que sembla haver-se apoderat de la nostra ciutat.

El que tingui la paciència de llegir crítiques d'art, li semblarà que viu en una de las Xauxas més felissas y més artísticas del globo, y se'n anirà al llit convensut, y fins potser somniará que Barcelona es un centre artístich d'importancia.

Y no es que la majoria dels crítichs no fassin la seva tasca de bona fe, sinó que aquesta es insuficient quan se tracta d'encarrilar el gust y de trobar qualitats ó taras á las obras dels altres.

No's pot negar que la crítica té'l seu costat ventatjós, perquè parla d'art y fa que's llegeixin cròniques d'art en un país en el que la majoria se'n preocupa ben poch; però qué bonich fora que verdaderament, y serenament, se proposés guiar el criteri del públich y judiqués al artista ab la serietat y'l coneixement de causa que's requereix, y establis categorías, y discutís reputacions, y fos sa alabansa justa la recompensa dels esforços del artista que treballa ab ánima, y son anatema fos el terror de tots els mercaders que profanan el temple del art, y de tots els aficionats qu'exerceixen de plaga.

Si'ls crítichs se cuydessin de revelar al públich els mérits dels joves qu'en sas obras hi posan l'esforç y la bona fe y que ingenuament entran dintre'ls bons camins, si avisessin als pintors fets quan se refian massa dels recursos ja adquirits y pensan sols en produhir molt á costas de la bondat de las obras, si tractessin de col·locarse en el punt de vista en que s'ha posat l'artista, y endevinant el fi que s'ha proposat li digués si l'ha alcançat ó no; en una paraula: si fossin pèrits é independents, qué bonich fora tenir crítichs!

Peró, desgraciadament, aquí no s'estilan aquests, perquè la major part son periodistas, y'ls periodistas ja se sab que abarcan massa per apretar molt.

Tenim el crítich literat, que fa molt gasto de retórica y fa servir els quadres pera lluhir sas qualitats d'escriptor, y deixant sense riendas sa segunda imaginació, noveleja sobre las obras y hi afeigeix un aixam de fantasies ab las que'l pintor may havia somniat; y es molt curiós que's dongui aquest crítich

aquí, ahont els quadros en general portan ben poca malicia. Critich hi ha que pretén que'ls artistas crean intuitivament y casi inconscientment, y qu'ells (els crítichs) desentranyan y explican al propi autor lo que li ha sortit en sa obra.

Tenim el crítich alabador, qu'ho alaba tot, bo y dolent, fort y fluix, y á n'aquest li reconech la bona intenció de no molestar á ningú; però, ¿no fora més just que (ja que li desagrada pegar), callés devant de lo dolent, no agafant la ploma sinó quan hi hagués quelcóm que valgués la pena? Sembla també qu'es bona tasca encoratjar als artistas en una ciutat un bon xich ingrata per ells; però, ¿no s'adona de qu'enganya als mateixos que pensa afavorir, fomenta pretensions y superioritats falsas y deixa al verdader mérit confós y barrejat entre tantas nulitats? ¿No veu que desorienta'l criteri del públich, que no sab á quin sant encomenarse y qu'en sa gran majoria busca en el periódich l'estalvi del temps que necessitaria pera ferse sa opinió propia?

Tenim el crítich erudit, que s'aprofita pera fer el sabi, recull dels periódichs francesos las teorías d'última moda, cita quadros que sols ha vist en catálechs d'exposicions extrangeras y noms d'artistas y crítichs ben enrevessats, perquè aixó vesteix molt y tapa altrás insuficiencias. Aquest crítich agafa la cosas de molt lluny, ompla sas críticas de palla filosófica, y arma un enredo al voltant de l'obra de que parla, que l'autor se queda tot escorregut d'haver donat peu á tanta faramalla.

Tenim el crítich apassionat, que's posa un pintor per idol y no més li está bé lo d'aquell ó lo dels que s'hi assemblan, y tot lo demés ho desprecia ó ataca. Aquest, al menos, té la ventatja d'ésser decídit, encara que la seva imparcialitat queda tiellada de sospitosa.

De manera que l'un per fas, l'altre per nefas, ens trobem que parlan molt poch ó gens de las condicions técnicas de las obras y de si l'artista ha expressat ó no lo que volia, de si ha sigut sincer ó no; y precisament aquí es ahont deu buscarse'l seu major ó menor valor artístich.

Els defectes generals de que patim els artistas d'aquí, son la falta de serietat, de solidesa, de forsa, de construcció; gracias al me-

di ambient, manquem un xich de bon gust. No pensém ni estudiém prou las obras, desdenyém las delicadesas de la concepció y la consistència de la execució, pera fer ostentació de factura desembrassada y elegant, pera posar el color ab garbo; ens acontentém aviat, y abusém de la repetició de recursos que una volta ns han produhit un éxit.

¿Quán la crítica ha fet notar semblants defectes?

Aquí tothom sab que s pintan molts quadros de negoci, y que ls quadros vulgars se succeheixen els uns als altres. ¿Per qué la

crítica no'ls ha excomunicat, ó al menys no'ls ha condemnat al silenci?

Ab tot y que á Barcelona l'art porta una vida bastant ensopida, no's pot negar que d'alguns anys á n'aquesta part hem avensat bastant en moviment artístich; però, l'art que tenim, ¿es l'art que correspón á la primera ciutat d'Espanya? ¿No fora hora de que tots, artistes, crítichs y públich, fessim un esforç pera posar l'art de Barcelona á l'altura que li correspón per la seva representació, per la seva importància y per la seva riquesa?

SEBASTIÀ JUNYENT.

NADAL

... Y l'Àngel de Nadal del cel devalla.

Palpita la ciutat tota joyosa
entre'l nevat mantell que la embolcalla...
Las finestras brillejan pel defora,
y al entorn de las taulas bulliciosas
s'obren de nou las flors de la infantesa.

Solcan las dolsas llágrimas vells rostres
y somriuen els rostres inactius...
Nit de Nadal! La santa recordansa
fa resplandir á la ciutat sedenta,
y entre'ls blanchs borrellons, las alenadas
recordadoras de la llar, oscilan.
La poesia de las llars omplertas
vibra com may en la ciutat febrosa!

El vell torrer se'n puja á l'alta torra
deixant á baix la taula tan deserta;
en un cantó la llar hi resta sola,
sola y sense caliu... els sitials restan
com esperant algú... Quin fret!... Com neva!...

El vell torrer se'n puja á l'alta torra.

Arriba tot corprés. Las ombres dansan
entorn del feble llum; y la gran corda
penja ondulant... A dalt, la veu potent,
prompta á cridar, que á la ciutat domina,
guardada en el gran bronzo y vibradora;
á baix, la gran ciutat enjoyellada,
oblidantse del fret y de las ombres,
fent volejar son remoreig de cànchichs
entorn del campanar.. Ella! la impura.

El vell torrer ja es dalt de l'alta torra.

S'aboca á la finestra; escolta, mira,
y sent las veus dels nins, y veu la calma

dels rostres paternals, y se'n recorda
com may d'aquellas nits tan amorosas
en que sos fills y sa muller s'asseyan
entorn d'aquella taula ja oblidada...

El vell torrer se'n torna á dins, y plora.

Y'ls cants dels galls al lluny del lluny se senten;
ja es mitja nit, y'l somni no devalla.

Penja ondulant la resistent corda...

S'alsa'l torrer, sas llágrimas aixuga,
y en un suprem instant, dona estrebada.
Volteja y brama'l bronzo, y surt potent,
ab expressió sublim, la veu nocturna!

La ciutat ha respost ab més bullici;
els cànchichs s'han alsat com papallonas,
y'ls borrellons de neu resplandidora
han recordat un volejar d'estrelles!

Nit de Nadal! Nit de Nadal hermosa!

Tu redimeixes la ciutat indigna!

Y escoltant el ressó que dura, dura,
el vell torrer, recordant las passadas
y suaus vetllas de Nadal, sanglota
sota'l clam que fineix de sa campana...

De sobte's mou, aixuga'l plor y prega:
Nadal ha resplandit en l'alta torra!

L'Àngel ha devallat á hora primera
y ha benehit el campanar altíssim.
Ja ha fugit el darrer ressó del bronzo
demunt de la ciutat, y pel dessobre
de la munió de casas conmogudas,
s'alsa la torra com fantasma indòmit
guardant el prech del vell torrer que vetlla...

Y l'Àngel de Nadal entra á la vila.

XAVIER VIURA.

NOTAS D'ART

¿No os ha passat may de tenir dias pesats, dias en que de bon demati al llevarvos ja ho trobéu tot negre, dias insoportables en que fins els mateixos pensaments l'ajudan a un a aburrirse més?...

Quants y quants en passo jo d'una tristesa aclaparadora, sens explicarme la causa! Devegades, fent un sol hermosissim, rialler, que sembla que tota la humanitat hagi d'estar contenta, jo ja'm llevo ab els meus negres pensaments, recordant totas las desgracias qu'he tingut y pensant ab las que poden venir.

Ay! Quins dias més horrosos son aquests, ab desitjos de sortir de casa y caminar com un boig, ó bé de poderme adormir per sempre més, y no sentir may més cap soroll!... Aquells dias ho veig tot d'una manera estranya; mirantmho ab els ulls del esperit, tot té per mi un aspecte nou, simbólich; y la meva imaginació s'impresiona, y sembla que'm dongui compte de cosas que las havia vist cent voltas sense ferne cas. Y alashoras ho endevino tot... Estich molt débil, las cammas me flaquejan, y sento tal cansanci, que necessito tota la poca voluntat que'm queda pera poder caminar!... Y camino, com deu ferho un sonámbul... Y passa tot pel meu costat ab formas raras y fantásticas: gent, cotxes, carros... Y jo inconscient segueixo'l meu camí...

L'altre dia, haventme llevat y passat las horas ab l'estat d'ànim qu'he probat d'explicarvos, essent ja a entrada de fosch, cansat d'aburrirme, procurant trevallar y no podent, vaig determinarme a sortir, caminar, veure cosas, veure gent... Vaig devallar per tots aquells carrers del *Poble Sec* tan bruts y fastigosos, que desembocan al carrer de Sant Pau. ¿El coneixen aquest carrer? En aquella hora de fosca en que acaban d'encendre'ls fanals, té l'aspecte d'un túnel inmens, que may s'acaba. Al comensar, entrant per la Ronda, es bastant bonich. El campanar románich de Sant Pau destacantse sobre'l cel, a mà dreta, li dona bastant de caràcter; però al avansar endins, allò es un mareig. El carrer es massa estret pel tràfic que hi ha: carros que no poden passar, la gent aturantse y esperant de mala gana, els carreters renegant y pe-

gant als pobres animals.. Tot aixó, vist ab ulls de malalt com jo ho veyia, fa una tristesa! Sembla que tots els homes siguin bojós. Quina humanitat més extranyal... Per fi tot s'arregla, y puch continuar el meu camí, cap a la Rambla. De tant en tant sento uns ulls que'm miran insistentment, revelant la codicia de guanyar un duro; y altres ulls que'm miran com extranyats del meu ayre indolent. Y ab tot aixó'm ve un mareig!... En aquell carrer estret, llarch que no s'acaba may, sembla que m'hi ofegui. Vuy sortirne, desitjo respirar... Tombo no sé per quina travesia, y veig la Rambla lluminosa, que, comparada ab aquells carrerons, sembla que hi hagi festa major.

Cap allà dirigeixo'ls meus passos, hi arribo, y després me n'entro pel carrer de Fernando, tot il·luminat, tot ple de gent. Las donas van molt empolvadas; algunas son elegants, però n'hi ha moltes de cursis. Els homes semblan gossos perdiguers qu'ensuman la cassa.

Aquest carrer el recordo tot diferent de com estich veyentlo... Era un diumenge per allà a las set de la tarde. El dia avans me n'havia anat de Madrid com fugintne, boig, ab el cor trossejat, creyent que la felicitat no era per mi possible. Ple de tristesa havia arribat a Barcelona y atravesat aquell carrer fatal: las portas eran tancadas; la gent formava com dos rius de carn humana: els uns pujant per la dreta y'ls altres baixant per la esquerra; y tots mudats, ab aquella cara d'aburriment que fan els que volen divertirse; y per demunt de tot, hi havia aquell tint de tristesa que sols se troba en las capitals de provincia... Me van caure las llàgrimas, no sé si per lo que veyia ó per lo qu'havia deixat.

Avuy el trobo ben diferent el carrer de Fernando: tot lluminós, ab las botigas obertas, lluhint als aparadors las mercaderias. Vaig seguint a la gent sens apenas fixarme en res, quan, avans d'arribar a la plassa de Sant Jaume, m'adono, a la esquerra, d'una botiga de quadros... ¿No'ls fa extrany aixó d'una botiga de quadros? A mi si. Que n'hi hagi de betas y fils, está bé; però, de quadros!...

Vaig entrarhi seguint a la gent, y vaig trobar-me ab una botiga sense res de caracteris-

tich, sense res d'artístich, disposta com una parada de cromos. Quina llástima'm feya! Quina tristesa! ¿Es aixís que s'han de veure'ls quadros? ¿Es aixís com s'han d'exposar? En las altras capitals que jo he visitat, també n'hi ha de botigas de quadros, però generalment no hi exposan els mestres. En la nostra ciutat mateixa hi ha salons ben organitzats hont els artistes hi exposan espontaniament. Per altra part, no tenen l'aspecte cursi d'aquella botiga hont alashoras jo'm trobava. Res hi havia intim, res que indiqués l'art; tot sentia al comers, al juhèu qu'encara es pobre y raquitich, y que té un públich tan pobre y raquitich com ell mateix.

Al mitj, el seu taulellet de noguera, probablement pera portar els comptes, ó bé perquè l'amo del establiment creu que fa senyor tenir aquell empantano allí al mitj de la botiga. Al devant de la entrada hi vaig veure un quarto fosch que'm va fer l'efecte de lo desconegut, d'un misteriós horripilant, á causa potser de la meua febre, ó bé, senzillament, porque era fosch. Al darrera del taulell hi havia un senyor: una cara fina y freda com el tallant d'una ganiveta. No sé per qué aquell home'm causá por, una por extranya, fentme l'efecte d'un vampir despiadat qu'anés xucant poch á poch la sanch del infelissos expositors, dels autors de tots aquells quadros, bons ó dolents, pintats ab la idea de ferse un nom ó pera guanyarse la vida, y adquirits casi per res, sorprenent al artista en un moment de necessitat, á fi de posarlos després allí á la venda ab molt soroll de bombo y de platerets.

Y jo, entre mitj de tota aquella gent y tots aquells quadros, me trobava malalt, nirviós, com en un somni... Va semblarme que totes aquelles telas me volian parlar, me volian contar la seva historia... Y me la van contar, ab un llenguatge misteriós que jo entenia perfectament. Un dels quadros més vellets, plasat molt alt, cridá especialment la meua atenció per las paraulas justas que'm deya:

«Ja han passat aquells temps qu'estavam ben cuydats al estudi, ben contempladets com fills estimats del artista, esperant al burgués ab qui'ns haviam de casar. Ja son lluny aquells temps! Avuy tot es diferent. Els senyors d'aquestas terras, burgesos enriquits

per la fabricació ó'l comers, donantse de menos de tractar ab l'artista, necessitan un intermediari, una Celestina. Aquella fusió entre l'artista y'l burgés, que ilustrava al un y feya viure al altre, ja tot just se coneix avuy dia, y'ls veyem separats com enemichs, ab perjudici dels uns y dels altres. Y nosaltras, pobretas telas fillas del esperit d'un home, nosaltras que no hi tenim cap culpa, també patim trobantnos convertidas en objecte de lucro y d'explotació!..»

Vaig deixar d'escoltar al quadro aquell... però tots els altres volian explicarme també las sevas tristesas y angunias... y alashoras vaig fugir espantat, horripilat; y al arribar á casa, tot el meu cor va esclatar en un plor gran, inmens, de llástima fondissima per tots els qu'hem de viure del art.

JOAN BRULL.

Siegfried.

VI

LA EXECUCIÓ MUSICAL

ACTE TERCER (CONCLUSIÓ.)

QUADRO FINAL.—Una de las més brillants páginas musicals de *Siegfried* es l'intermedi sinfònic que serveix d'enllás als dos quadros en que's divideix el tercer acte y descriu ab gran riquesa de colorit la travesia del foch encantat realitzada pel protagonista. Però'l magnífich efecte que devia aquesta página produhir, ha quedat destruït per la horrible execució obtinguda, fins al punt de que entre todas las obras de Wagner que sovint hem sentit destrossar al Liceu, no trobem cap altre fragment que'ls erros en la execució arribin á ferli *pendant*.

La base d'aquesta sinfonia está, naturalment, constituïda pels temas que acompanyaren l'encantament del foch en el grandios final de *La Walkyria*. Per aixó destaquen en primer lloch els temas del foch encantat y del ensopiment de Brunhilda, que repetits continuament en la corda y en la fusta arriban á descriure las més variadas y capritxosas combinacions; mes aquestas combinacions han d'ésser posadas de relleu ab la major claretat, cosa tan sols possible quan els diversos instruments executan de manera neta y expressiva lo que ho ha sigut ab tanta obscuritat y confusió. Al propi temps, y dominant aquestas armonias, han de ressonar potentissims els dos temas que caracterisan á *Siegfried* com á noy y com á héroe, pera

descriure l'ascensió d'aquest per entre las flames, temas que'l metall ha d'atacar d'una manera ben marcada y estacada, però que al llicu han quedat sens expressió. Las desafinacions de las trompas no han parat d'un cap al altre, y la falta d'energia y claretat a cada represa del primer tema (Siegfried noy) han fet que resultés per complert ofegat dins del extremat soroll que produhian els motius del foch. Altre tant hem de dir dels fragments del cant del aucell, y del tema de l'adoració, qu'en acorts primer y després arpegiat se repeteix continuament, mentres els trombons devian fer ressonar ab més força y majestat el tema de Siegfried héroe.

A continuació apareix el tema de Loge, com á deu del foch, que domina sol, per un moment, en tota la orquesta y la empeny en un desbordat creixent fins á esclatar en triple fortíssim, llavors lluytan ab poderosa força ls dos temas de Loge y de Siegfried noy, fins que'l foch comensa á apagarse per haver sigut aquell vensut, y s'enlassa ab els llanguits acorts del ensopiment. Pera res s'ha observat la llógica graduació de menor á major al principi, ni la inversa en l'últim relatat, fins al punt de resultar nul·las las observacions pera disminuir y *rallentar* tot el final que ab tanta insistència recomana Wagner. En els últims compassos, alternat repetidament ab els temas de l'adoració y del aucell, continua'l tema del ensopiment, primer en la fusta y després en las arpas, però ab dicció ben distinta cada un dels tres temas, que ha sigut també impossible distingir. No trobem paraulas pera calificar en conjunt la interpretació d'un fragment tan meravellós. El desordre, las desafinacions y'l soroll, n'han sigut els sols amos, y la batuta del director, no servint pera dominar la orquesta, ni tan sols ha sapigut conduhirla dins d'una igualtat de temps, fins al punt de precipitarse repetits cops alguns dels executants y anar perduts durant varis compassos. Sense coneixe á fons l'obra, el públich ha donat claras mostrars d'adonarse de lo que afirmem.

Hem arribat á la encisadora escena del despertar de Brunhilda. A la interrogació del destí, poch lligada y ab massa força en els trombons, segueix el tema del ensopiment que'l clarinet no ha sapigut cantar ab dolça y velada expressió, repetintse un y altre ab intercalats de llarchs arpegis en las arpas, que no podian ésser executats d'una manera més bruta y menos delicada. En el moment d'apareixe Siegfried en el cim de las rocas, se dibuixa en els primers violins una llarga é inspiradíssima frase melódica, que iniciada en el tema de Freia's desenrotlla en unísono ascendint fins á las notas superiors de la corda. La frase devia executar-se ab la més extremada tranquil·litat y ab la major puresa y sentiment intim en el frasseig, tot lo qual es molt demanar á nostra corda: en lloch

d'aixó se li ha donat una exagerada força ab falta absoluta d'unitat (*unísono* en que hi hem distingit una dotzena de sons); y ls pianíssims dels aguts superiors s'han executat fortíssims y, lo qu'es pitjor, desafinadíssims. Al terminar la progressió ascendent, el tema del destí s'hi intercala entonat pel metall (també ab força inexplicable) y la frase dels violins descriu un hermós periodo descendent en que successivament hi apareixen els temas del ensopiment, de l'angoixa, y per últim altra vegada'l de Freia. Aixís mateix s'han deixat aquí d'observar el pianíssim y la dolcesa d'expressió, però en cambi s'ha exagerat desmesuradament el *poco rallentando* que té marcats en els compassos finals.

«Oh benhaurada soletat d'aquests soljats cims», exclama meravellat Siegfried, ab veu més débil per la emoció de la que hi emplea en Grani. Y tot seguit apareix en la fusta'l nou tema del llas d'amor, melodia inspiradíssima que procedeix de *L'Or del Rhin* y que fa sentir ab sa gran força d'expressió l'encís dels atractius femenins, per lo que ara atrau l'ànima del héroe. Iniciada pel clarinet y continuada per l'oboe, no han pogut donar-li un ni altre'l sentiment que no posseïxen, notantshi ademés una lentitut de temps inventada pel mestre Mertens. La corda termina dita frase ab el tema de Freia (joventut) repetit també massa fort, particularment en els acorts finals dels violins, y encara més en la octava baixa de las violas.

Al ovirar Siegfried el cavall de la Walkyria, el tema de la cavalcada s'ha de marcar més en las trompas, y al contemplar per primera vegada á la verge dormida, s' reproduceix el cant de despedida de Wotan. Els violoncellos l'han expressat en fortíssim, y per tant equivocadament, per la rahó que tants cops hem repetit sobre las reproduccions com á recorts ó reminiscencias; els violins y després las trompas han de reprendre'l cant també ab major delicadesa. Quan l'héroe aixeca'l casco y descubreix la hermosa cabellera de la Walkyria, sa emoció creixent es reflexada de nou en el tema del llas d'amor, executat altre cop ab tots els defectes avans senyalats. Per fi, ab son acer desfáls lligaments de la corassa, mentres el tema de la espasa es entonat per la trompa y seguit d'una preciosa melodia que ls dos clarinets *à solo* han d'expressar ab la més extremada delicadesa pera traduhir l'admiració de Siegfried.

Desde que aquest ha descobert completament á la Walkyria, la calma y tranquil·litat precedents desapareixen pera transformarse en una agitació tumultuosa símbol del apassionat ardor que sobtadament inflama al héroe... ¿No es el major dels desacerts, atrevir-se també aquí á tallar tan inspirada y transcendental situació? Donchs apenas arrenca en els violins l'apassionat tema del ardor amo-

rós, quan ja s'interromp ab una desdixada supressió de 44 compassos, continguts precisament en el passatge en que la por s'apodera per fi de Siegfried, qui veyentse perdut, invoca a la mare en sa ajuda.

La confusió y desconcert del héroe's troban magníficament expressats en el nou tema de la confusió d'amor, quin titol no autorisa pera que la orquesta l'interpreti tan confortament com aquí l'hem sentit, sinó que, pel contrari, es menester la major netedat en las repetidas escalas descendents de la corda en unisono. Ab descomposos crits ha dit el tenor la delicadissima frase: «dormida jeu una dona, que al noy la por ha ensenyat» la que requereix una molt tendra expressió, y va acompanyada d'altre magnífich passatge orquestal: els violins (apoyats per las trompas, fagots y timbalas) reproduheixen ab dolcissima entonació'l tema del ensopiment de Brunhilda, que al arribar als graves de la corda causa un efecte grandios, transformantse potentment en el tema d'angoixa, y reprent el de Freia en las violas. Es un dels moments en que'l llenguatge musical arriba al maximum del sentiment; mes pera lograrho es precis la plena possessió d'aquest sentiment per part dels executants.

Major animació en el temps y potencia en la expressió requerian els temas del heréu de la espasa y del ardor amorós que á continuació s'presentan. Menos xisclada devia sentirse la frase del llas d'amor que segueix en el clarinet y després en la veu del cantant, frase dita també sense la elevada delicadesa de sentiment y la dicció tremolosa que recomana Wagner. Es molt que l'interprete vingui á esmenarli continuament la plana, lo que's fa encara més patent en la exclamació «Desperta!» á causa d'introduhirhi un escandalós calderó de sa invenció en la segona nota. En cambi, el director d'orquestra que aixó tolera no ha sapigut observar el veritable calderó que marca una llarga pausa després del tema del destí. Ni tampoch ha donat la energia y vivesa necessaries á la variant del tema de Freia en els violins, seguida del de la renúncia en l'oboe y clarinet, que termina en un *trino* gens expressat (peró convertint també en llarch calderó lo que sols ha d'ésser *ritardando*) en el moment en que Siegfried cau sobre la verge dormida pera despertarla al contacte dels seus llabís.

Arribem al moment suprém de l'obra. En una llarga pausa permaneixen confosos en una las dugas figuras, mentres en la orquesta lluyan els temas del amor (Freia) y'l de la renúncia al amor. Las violas y violoncellos devian dir aquest ultim més suaument, y'l clarinet baix fer creixe aquell ab més grandiositat. Queda per fi triomfant el tema de Freia que s'apodera de la corda y puja en repetidas escalas y progressiu *crescendo* fins á esclatar en els grandiosos acorts del despertar

de Brunhilda. Quán erradament s'ha executat aquest fragment tan deliciós! Els dos acorts de quinta y octava que comensan la frase, han d'ésser atacats pels instruments de vent ab gran unitat de força y de so y ab accentuació contraria, es á dir, que'l primer comensa fort pera decreixe y resoldres en pianissim, y'l segón arrenca d'aquest pianissim pera obrirse en marcat *crescendo*. Sens observar aquesta graduació y sens atacar la frase ab la majestat deguda, s' destrueix l'efecte, y aixó es lo que ha fet nostra orquesta. Del segón acort arrencan unas brillants escalas arpegiadas en las arpas que continúan la frase (obrintla fins al fort y tornant á tancarla) durant dos compassos, apoyada pels esmentats instruments, fins á quedar solas pera resoldres en uns inspirats armónichs en terceras que son terminats pels *trinos* dels violins, primer sols y després apoyats pel metall, y acabant ab els trencats acorts de las arpas. No ha sigut possible sentirse una sola nota d'aquestas fins als darrers compassos, puig el metall ha ofegat tots els arpeigs que Wagner ha escrit pera sis arpas, mentres qu'en el Liceu sols n'hi ha dugas, y encara de lo pitjor en el género, puig ni so ni afinació tenen. Aixís es qu'enre las dissonancias del metall, la falta de relléu en las arpas y las desafinacions dels violins, ni una sola nota s'ha salvat de semblani desgavell.

Brunhilda, en el més inspirat transport d'entusiasme, entona'l inmens himne á la natura ab tres potentes salutacions al Sol, á la Llum y al Jorn resplendent. La grandiositat en el cant ha de remontarse fins als límits de lo possible, en solemnitat y en força d'expressió, lo que ni de molt ha arribat á conseguirse en la interpretació del Liceu. La orquesta, després d'un extremat *crescendo* en que ha saltat força en la escala ascendente y en els *trinos* dels violins, inicia'l nou tema de la efusió d'amor, format per terceras descendents en la corda, y reproduheix tot l'anterior fragment orquestal ab la mateixa falta d'expressió, posantse encara més de manifest la poca sonoritat de las arpas. Al repetir-se'l tema de la efusió amorosa, seguit de la interrogació del destí, era menester avivar el temps, per estar indicats *menys llargament*; peró també aquesta indicació ha quedat inobservada.

Siegfried se dona á coneixe á la verge desperta ab el tema que'l caracteriza com á héroe, que requeria ésser acompanyat pels acorts de fusta y metall ab més amplitut y quadratura, mentres sis trompas devian entonar-lo ab major potencia expressiva. Al rependre Brunhilda son himne, y mentres saluda als Deus, al Món y á la Terra, els arpegiats de la corda han de gronxar més la salutació y portarla més creixent en el final. Peró tant el metall primer com després la corda, no sols han pecat per falta d'expressió, com de cos-

tum, sinó també per falta de justesa y d'afinació.

Abdós personatges entonan, llavors, un mateix cant a *duo*, escrit en aquesta forma pera simbolisar l'intima comunitat del pensament que uneix als dos héroes en un sol transport de joia y entusiasme. Està basat dit cant en el tema del saludo d'amor (ó entusiasme) que inicia la veu del tenor y segueix dos compassos després la tiple, repetintse consecutivament en forma de canon, fins unir-se en las reproduccions finals. El sentit verdader d'aquest cant es explicat per l'autor al dirnos que ve a ser com la *realizació d'una profecia*, y per tant exigeix que ls interpretes s'entreguin als més ardorosos transports d'entusiasme, com perduts per un contemplatiu éxtasis. Al Licéu lo únic que ha anat perdut ha sigut el cant, faltanthi la unitat de dicció que requereix aquest duo y sobranthi en cambi'ls descomunals crits de las notas finals, ab que s'han tractat de cubrir las deficiencias de la veu. En la orquesta s'ha de sentir el mateix tema del cant ab accentuació molt marcada del metall en cada nota y a un temps bastant més animat, puig el director s'hi ha adormit a satisfacció dels cantants, y per tant ha despullat al tema del entusiasme que'l caracterisa.

Al terminar el cant anterior devia rompre la orquesta en el més extremat fortíssim ab els temas de Siegfried y dels Welsas, que's reproduheixen en un potent ple de metall, mentres apareix per primera vegada'l tema de la joia, describint en artístich contrapunt els més alegres *trinos* en la fusta y en la corda (expressats ab escassa netedat) y a travésat continuament pel grandíós tema heroich de Siegfried.

Las explicacions de la Walkyria a Siegfried sobre'l seu origen van acompanyadas dels temas de la joia y del saludo amorós, y en ellas la frase del oboe que repeteix el segon de dits temas ha sigut enterament desgrossada, a causa de la péssima dicció; y al passar consecutivament als violoncellos y violins, hem notat en ella una lentitut extraordinaria, que no està d'acort ab las prescripcions de la partitura, aixis com gens dolssament expressat per l'oboe'l tema de la herencia del món ab que aquella termina. Siegfried creu veure per un moment a sa mare en la heroína, y'l tema dolorós dels Welsas acompanya a sas paraulas, però ab menor forsa de lo que s'ha executat. La contestació de la Walkyria va acompanyada d'una gran reproducció dels temas avans citats, entre'ls que notarem una inversió del tema de la joia en la corda, poch perceptible a causa de la confusió ab que ha sigut dit, y sens obtenir tampoch cap relleu el *crescendo* que porta intercalat. Al recordar el pensament de Wotan se reproduheix un hermós fragment de *La Walkyria*, en que'l clarinet

baix devia dirnos ab tot'altra dolça expressió el tema del cant de mort (segon acte), y'l de la justificació (en l'oboe) que caracteriza la tendresa paternal de Wotan per sa filla, a la que, tot y estimantla, s'heu obligat a castigar. Després de la frase del desterro y del citat motiu de la justificació, termina'l cant de Brunhilda ab el tema de la herencia del món, en quin final la cantant introduheix un *calderó* que no deu existirhi.

Fins aquí, segons el propi Wagner, els dos personatges han permanescut en un estat d'encantament, com transportats a celestials regions: desde aquest moment comensa a despertar en ells sa naturalesa humana. El tema del saludo amorós, primer en el metall, després en els violoncellos y per ultim en l'oboe, acompanya la resposta de Siegfried en que expressa sa admiració per la Walkyria, y'l motiu de la confusió d'amor descriu gráficamente la torbació en l'ànima del héroe per no poder compendre'l sentit de las paraulas d'aquella. El clarinet ha dit aquest ultim massa lent, precisament quan l'obra demana que s'augmenti l'animació. Aquí comensa'l drama humá, la lluyta amorosa entre'ls personatges, part interessantissima d'aquest duo que'l mestre Mertens ha tingut a bé suprimir, verifichanthi una tallada de 69 compassos y poch després un'altra de 36. De manera que sense pintar la lluyta carnal dels héroes y sense justificar el creixement de la passió amorosa en l'ànima de Siegfried y l'ardida resistencia de Brunhilda, entrém en la darrera part del duo.

S'obra aquesta ab l'inspiradíssim fragment en que la Walkyria, al compendre la inutilitat de sas tentativas de resistencia, ensaja un darrer esforç, procurant conduhir l'amor de Siegfried lluny de la esfera del món terrenal, invocant al efecte'l seu origen divi. No coneixém un tema més inspirat que el que serveix de base a aquesta página: el deliciós tema de la pau, melodia hermosissima que'ns fa sentir fonament la tranquil·litat benhaurada d'una vida ultraterrena. Encomenada exclussivament a la corda, han de dir-la'ls violins d'una manera delicadissima, mentres els violoncellos y contrabaixos dibuixan un magnífich acompanyament enllasantla ab el tema del ensopiment de Brunhilda. Si sempre'ns hem dolgut de la falta de dolcesa en nostra orquesta, ab major rahó que may podém retréureho en aquest fragment que la corda ha dit sense'l menor sentiment, y sens observar els repetits lligaments ni conduhir-la en el més extremat pianíssim, com està escrita.

Una segona melodia succeheix a l'anterior, en que l'apacible serenitat pren un to més apassionat, presentant als ulls de la verge a Siegfried com a tresor del món, quin tema ha sigut dit també ab massa forsa, particularment en els instruments de fusta. Las du-

gas melodias se reproduïen y forman al enllassar-se las més exquisidas combinacions, constituint una creació de bellesa y frescor incomparables. Però tant la orquesta com l'interprete han deixat sense relléu aquestes bellesas, expressades sense'l sentiment y dicció ideal que requereixen, y ademés notant-se un marcat cansanci en els executants.

Ab la més terrible impetuositat, acompanyada del tema del ardor amorós, respón la naturalesa humana de Siegfried á las evocacions platónicas de divinitat de la Walkyria, però també aquí se'n priva de fruir las apassionadas páginas que segueixen, en virtut de dugassuppressions casi consecutivas, de 42 y 27 compassos respectivament. Així ens trobem sobtadament transportats á la situació final, en que la lluita de las dugas naturalesas en la Walkyria's resol finalment en l'amor á Siegfried. La divinitat es vensuda, y la deesa desapareix pera deixar son lloch á la dona que, impotente pera més resistir, cau en brassos del héroe ab el tema del saludo amorós qu'entona'l clarinet, mentres en els contrabaixos apareix simbólicament el motiu del dragó. Inmediatament els temas de la Walkyria y de Siegfried se succeïen, subratllant la poderosa abraçada en que's confonen abdós personatges; temas qu'han sigut expressats de manera molt poch enérgica, en particular l'últim, qu'ha de repetir-se ab preponderant grandiositat en aquest final.

La melodia del aucell reapareix encara com un cant triomfal en la fusta. En feréstega alegria prorromp la Walkyria, entonant els crits salvatges que la caracterisen, y á continuació corona'l duo l'himne final d'amor y renunciament, que reprén Siegfried y cantan també á duo, com al comensament, un y altre. Iniciat ab el tema de la joia y'l crit de la Walkyria, apareix un últim nou tema en el moment que's lligan las dugas veus, tema del abandono (ó decisió d'amar) d'un ritme molt sostingut y potent que diuen las trompas en ascendent crescendo, y que després repeteix la corda junt ab el metall. El saludo amorós y la herencia del món s'hi enllassen repetidas vegades, y en el més grandió's ple orquestal termina l'obra ab la reproducció dels temas reunits de Siegfried, joia y herencia del món, que, sempre creixent, precipitan la orquesta, plena de desbordant alegria en els trinos de joia ab que termina.

No podem calificar tota aquesta darrera part del duo, més que d'un descomunal desgavell. Tot y reconeixent las dificultats que ofereix la elevadíssima tessitura de las veus, no pot tolerarse un abús com el que han comés tenor y tiple á la vegada, no sols suprimint notas, sinó també introduhinthi quantas modificacions els hi han semblat convenients, y sortintse repetidas vegades del temps, sense donarnos ni un instant la emoció dramática de la situació. En quant á la

orquestra, es inútil repetir una vegada més lo que continuament hem demostrat, puig tots els defectes relatius á la claretat en la execució, á la energia en la expressió y á la fidelitat en la interpretació poden ab major motiu trobar-se en aquest final (1).

JOAQUÍN PENA.

LA WALKYRIA

INTERPRETACIÓ DEL MESTRE MASCHERONI.

La falta d'espai ens priva d'ocuparnos en la forma que desitjaríem de las representacions que d'aquesta obra s'efectúan actualment al Liceu. Apreciant-la en detall, n'hi hauria pera ferne una dissecció com la qu'estém realisant ab *Siegfried*, y potser en alguns particulars corretjida y aumentada. Però hem de renunciar (al menys per avuy) á relatar els errors de la presentació escénica y de la execució de cada artista, pera poder donar una lleugera impressió del treball del director d'orquestra, no sense fer constar de pas que'ls cantants actuals son els pitjors qu'hem sentit en aquesta obra.

En Mascheroni es, entre tots els mestres italians, un dels que millor dominan el *métier*. Ab justícia hem de reconèixerli una gran pràctica de la batuta, no sols pera conduir encertadament un'obra, sinó pera fer dir als músichs lo qu'ell se proposa que diguin. Prova ben evident n'es el desconcert que regnava en la orquesta en mans del mestre Mertens, y l'ordre (relatiu) qu'en pocs dias hi hasapigut introduhir el mestre Mascheroni, donchs en realitat, *La Walkyria* actual, á diferencia de las altras, ha sigut *dirigida y concertada*.

Per altra part, aquest director ha estudiat detingudament l'obra que'ns ocupa, demostrant conèixer las repetidas indicacions contingudes en la partitura. Sab obrir y tancar las frases, sab graduar els *crescendos*, arribar fins als efectes extrems de fortissims y pianissims, destacar bastant clarament els temas, lligar en lo possible'l desgavellat metall de nostra orquesta, y, en una paraula, donar una expressió al discurs musical, lo qual en el Liceu no's troba cada dia. Per manera, qu'en quant á la execució mecànica, es indubtable que'l director ha complert el seu ofici.

Y heus aquí'l defecte capdal: el treball d'aquest mestre no ha passat de semblarnos la

Terminant aquí l'estudi de la execució musical, falta tractar ara, com varem prometre, de la interpretació dels personatges y de la presentació escénica. Y pera poder ocuparnos dels aconteixements musicals qu'ho mereixen, intercalarem, entre'ls articles que restan del *Siegfried*, aquells que per sa preferent actualitat ho reclamin.

pràctica d'un ofici; no podem donar-li en cap concepte l' calificatiu d'art d'interpretació, i menys d'interpretació wagneriana. Per arribar a aquesta, no basta'l sol coneixement de lo que hi ha escrit en la partitura, sinó qu'es menester desentranyar l'intim significat de las notas que la constituïen, i sols després d'un fondo estudi del veritable significat de cada frase es quan s'arriba á adquirir el *sentiment* de l'obra wagneriana, sentiment que neguem en absolut al mestre Mascheroni, ab la mateixa sinceritat que li hem reconegut el domini de la part mecànica.

Si en Mascheroni possehis el sentiment wagnerià, no hauria conduhit el cant de la primavera ab la exageradissima lentitut que ho ha fet; no hauria escapat el relatiu de Siegmund ab supressions á que no s'atreu en Mertens; no hauria *italianisat* el tema d'amor donantli una extremada accentuació en els instruments de corda; no hauria tolerat els repetits calderons en el dúo amorós, ni la *saragata* del metall en el preludi del segon acte, particularment en els temas de la espasa y de la cavalcada; no hauria consentit á la senyora Fricka'l cambi de ritme y de fraseig en tot lo que canta; no hauria precipitat el temps de tota la escena de las Walkyrias, ni *rallentat* falsament tots els fragments melòdics de Wotan; no hauria introduhit tanta *llauna* en la cavalcada, fent tocar els *platillos* ab un soroll qu'ofegava la corda; no hauria

buscat l'efecte forçant la mà dels executants en l'abassada final; no hauria italianisat tampoch el tema de la despedida de Wotan, executantlo fort en lloch de piano en els violoncellos ab sordina; no hauria fet sonar tant la lira y'l flauti, però en cambi molt més las arpas en l'encantament del foc, que devia apagarlo més pronunciadament en el final; y en fi, no podria vanagloriarse d'haver dirigit una *Walkyria* suprimint la part de Wotan (1), puig la dignitat d'un director wagnerià no s'hauria may doblegat á la estúpida imposició d'un empresari ignorant (2).

Per tots aquests y molts altres motius que ab idéntica facilitat podriam citar, hem de combatre'ls judicis que'ls que dirigeixen (ó haurien de dirigir) la pública opinió han fet respecte d'aquest mestre, arribant fins á donar com á perfecta *La Walkyria* d'enguany. Ni es perfecta, ni arriba á bona; podrà sols resultar acceptable comparantla ab els anteriors desastres, però aixó es procedir com els cranchs. Bé es veritat que cranch y liceista venen á ser sinònims.

J. P.

(1) Escrit l'endemà de la primera representació

(2) Si será ignorant qu'anuncia com *drama musical* «*Sigfrido*», y com *ópera* «*La Walkyria*». Però mentres cada any desmami un Palet, vágini ab wagnerismes á la taquilla!

EL PLOR DE LAS VINYAS

Las vinyas están podadas!...

Quina tristesa que fa

de veure aquelles comadas

esmortuhidas y despalladas

que arréu s'estenen planura enllá.

Las vinyas ploran...

Cada hivern moran

tristas y lassas de llur treball

Las vinyas ploran...

Cada hivern moran

aixís que senten dringá'l podall,

Las redoltes escapsadas

van plorant calladament.

Mestres duran las glassadas

es un plor cada sarment.

Las redoltes escapsadas

al venir las soleyadas

florirán boy somrihent.

Tot llagimejant

l'hivern van passant...

Bé'n saben de viure!

Tot llagimejant

l'hivern van passant

y aprenen de riure.

Quan ja es fora'l fret,

brotant ab esplet,

la vinya somriu...

Rialla de sol!

Rialla d'estiu!

La vinva reviu!

La vinya s'ajau,

se vesteix de fullatje vert-blau,

y l'alosa dessota hi fa'l niu.

JOAN PUIG Y FERRATER.

DE QUAN ERA NIN

CIVILS Y PENJATS.

(Mallorquí.)

Un dia d'hivern de l'any 18... devés Nadal, ja nit closa, fugint de la quietut, inaguantable per un infant, de l'habitació ahont els meus pares y les germanes passaven la vetllada, me vaig refugiar, com de costum, a la cuina de la gent, devall aquell fumaralot negre, ple de sutge y creuhat de xebrons y estaques. Just es mig de la cuina hi havia un bon foch de uons d'olivera; a cada costat, branques d'ausina de color fosch llustrós del mateix us; y, a un recó, la foganya de fer l'escudella y un munt de garbons y rames seques. De las parets del voltant, rojias de fum, penjaven llarchs enfilays de pebres de cireta posats a secar, pellés, calderons y llums d'encruya. A la part exterior, demunt del pinta, ollages ben lluhentes d'aràm brunyit y altres més petites de terra envernçada; y tot seguit, dintre la casa (1), una taula de pi mal planetjada, llarga y estreta, amb un banch a cada costat, fets de tronchs d'arbres xepats per llarch, sense pulir y amb cames; y arambat a la paret de l'altra banda, el jerrer, els fogonets y el rentador; més amunt armaris plens de plats, ribelles y escudelles; y baix d'els armaris el cuyerer masell de cobertores, culleres y culleretes de pi. El portal del celler y el de la casa, amples y alts, tenian les portes tancades; y en mig d'aquests el del menjador, més petit, dava entrada a les habitacions interiors. L'única claror que'ns il·luminava era la groguenca del foch de la cuina, fent més intenses les ombres espergides per l'ampia casa.

Com era dissapte, no hi havia altremissatge a la possessió més que'l sen Lluç, an a qui tocava guardar l'endemà, el pastor, el porqueret y madó Joana Maria, la criada vella, qui llavors traficava per deveus els fogons. No sé si qualq'un d'els citats, més infanter o més xerraire qu'els altres, m'estava contant, com altres vetllades, rondelles o contarelles, o si escoltava la conversa qu'ells tenian, fent diablures y malcriadeses segons tenia de costum; però tench present qu'era una d'aquelles nits més fosques, que les canals ratjaven a dojo de lo molt que plovia, y que'ls xiulos del vent per dalt el fúmeral m'escarufaven, creyent qu'eran giscos d'un estol de

bruixes qui passaven volant depressa, y que, tal volta, entre elles s'hi trobava la quis ortia a la nit, en forma de ca negre, per les tenasses del torrent de la Marrauxa; y dias enderrera havia etcisat una fadrina de Son San Joan.

De pronta el ca del pastor y la cussa llebrera s'alçaren de la vora del foch y s'posaren a lladrar.

—Ja val·va dir el sen Lluç.

—¿Está en casa el señor alcalde?—preguntaren els qui trucaven.

—Y qui sou, que veniu an aquestes hores?

—La guardia civil—varen respondre.

Obrirem la porta de la casa, y al punt entraren dos civils, ben xops, embolicats cad'un amb una llarga capa de panyo blau fosch, capell amb pichs forrat d'hule y fusell a la mà.

Madó Joana Maria avisá el meu pare, y amb ell passaren al menjador, després de deixar les capes esteses damunt cadires.

Jo'm vaig quedar quiet, astorat, y fins crech que'ls ulls m'espijaven del susto. A les hores encara no n'hi havia gaire de civils per Mallorca. A la vila per la festa major en venia una parella, y durant l'any, de tart en tart en passava qualq'una, però fins aquella, no n'havia vist cap may de prop de civil. Confés que m'imposaven molt de respecte; y com no? Per mi representaven la força y l'autoritat qui perseguia y a voltas matava els dolents, y el seu recort anava sempre unit a fets esgarriadors.

¿Qué cercaven en aquelles hores, amb una nit tan feresta, desafiant la fosca, el vent y la tempestat?

Sortiren pronta d'el menjador y vengueren dret a la cuina. Mon pare se va asseure a una cadira baixa, y ells varen cercar lloch a un banch en mig de naltros. Seguiren parlant, millor diré, un enrehonava en foraster amb el meu pare, l'altre semblava mut, no va dir ni una paraula, sols de tant en tant feia capades en senyal d'aprobació. Ni la gent, ni jo, enteniam res, y seguíam escoltant, amb una boca badada com a beneits.

Mentres tant madó Joana Maria anava posant a un estrém de la taula dels missatges estovalles netes de bugada, plats color de café, un bótíl de vi negre, un pa de blat, y a l'últim un plat gran de sopes escaldades.

Invitats per mon pare, els civils s'alçaren d'un cop, y el quifeia anar la llengua digué en to de mando an el qui parexia mut:—¡Gutiérrez, esas correas!—Al punt els dos se tregueren la motxila y s'posaren a taula. Menjaven aviat y molt callats, a la claror escassa d'un llum d'oli penjat en la pinta; y tan prest com varen haver acabat, desaparegueren, sens dirmos, ni a la gent ni a mi, per qué eran venguts. El pare crech que s'en va anar amb ells; al manso aquell vespre no'l vaig veure més.

Ja partits, el porqueret esclamá:

—Justament no'ser-hi anit el Paisa.o!—

(1) Els pagesos de Mallorca diuen *ca meua* o *sa casa* al edifici o habitació ahont viuen y també diuen *sa casa* an el vestibul, quarto o dependència d'entrada, que per medi d'un arch en mig s'estén en els dos aiguevessos y té portal en el carrer y en el corral. A un recó de la casa hi ha la cuina (llar), rodada de pedrissos o banchs (escons) y a uns dos metres d'alsaria volta la cuina un armari de fusta (pinta). En mig fan el foch y el fum va per hont vol, perque tota ella es fumeral.

L'eguer, ana qui deian el *Paisano* per haver estat soldat de gastadors, era un tipo original y de gran rrelléu, mol verbós y ponderatiu, amb una creu pensionada y altres d'auxes, un forat de bala a la cama esquerra y llargues costures a la cara d'antigues ferides de llança. Mereix més q'un apart, y per aixó no vuy parlarne més per ara.

A lo qu'havia dit el porqueret, contestá el pastor:

—Ja ho ets tontol? Qué creus qu'els hagués entesos?

—Moltes vegades hi conversa en foraster; —vaig afegir jo.

—Amb naltros que no'n sabém, —replicá el pastor. —Tot lo qu'embolica, jo ho entench, y als civils no'ls he entés cap mot. Vos dich qu'es un altra casta de foraster.—

El sen Lluç, fent sa mitja riatlla, acabá la conversa diguentmos:

—Ja li demanaréu demá, y deixemho estar per anit, qu'es hora de passar el rosari.—

El resaren tan depressa com cada vespre, y mentres anavan diguent un enfilay de pare-nostres me vaig quedar adormit.

L'endemá contaren que'ls civils, debes mitja nit, havian sorpresos uns jugadors dalt el porxo de la taberna de Ca'n Boll, que n'eren fuits molts per finestres y teulades y qu'els pochos qu'havian agafat els tancarían a la presó d'Inca.

El porqueret y jo preguntarem an el *Paisano* si haguera entesos els civils. Se rigué de noltros y assegurá que si hi fos estat hauria fet una xerrada amb els guardias y ho haguera sentit.

—Jo'ls ho deia! —li vaig dir tot d'una.—

Y ell contestá amb aquell to sentenciós que li era habitual:

—Tu amb el temps serás un home, y parlarás en foraster serrat.—

No s'era esmortida del tot la fonda impressió produhida per la visita dels civils, quan un dia, de bon mati, entrá en el quarto la Bet, la meva teta (i) estimada, obri les portes de la finestra, me despertá y me digué:

—¿Sabsaixó? En Gori Pinet anits ha penjat a l'anell de l'arch de la casa de ca'n Mill Quina desgracial! No's parla d'altra cosa!—

No conexia ni havia sentit parlar may d'el Gori Pinet, però aixó d'haverse penjat ell mateix m'impresioná fort ferm.

Baixarem a la cuina, y vaig sentir qu'els treballadors comentavan el fet amb cert misteri y amb paraules que jo no comprenia del tot. Pel camí, de la possessió a la vila, la Bet, qui m'acompanyava a l'escola, engolia y vomitava nous detalls y referencies en ca-

d'un que topavam, y quant arribarem a la vila, plena ja de curiositat malsana, me proposá anar a veure el penjat. Deu volgué que de lluny descobrissem el meu pare devant ca'n Mill, lo que mos fe girar en coua més que depressa. De poch me servi aquella fuita, perque a estudi els companys me posaren el cap més térbol que si hagues vist el mort. Quantes coses me contaren, y amb quina vivesa de color me feren conèixer els detalls d'aquell fet desastrós!

El Gori Pinet era un jovecá de fora vila qui estava de missatge á ca'n Mill. La seva estimada'l rebutjava sovint, y sempre qu'en tenia un altre no li donava costat; llevors el pobre Pinet esclatava en juraments y amenaces de matarse. El vespre avans havian tinguda una escena molt viva y desagradable, y de resultes ella el despedí en mals modos, tirantli a la cara un brotet de murta que tenia a la boca y qu'ell li havia donat poch antes. Aquell brotet el seguí fins a la mort com a testimoni mut d'un amor infortunat. El trobaren sobre una cadira qu'el mort tenia embolicada en els peus y figurá en el procés.

En el poble y a la possessió s'ocuparen uns quants dias del suicidi d'en Pinet, y llevors l'oblidaren. Dins el meu esperit hi arrelá més fondo y va matar per sempre la tranquil·litat infantil de que gosava, gracies a la ignorancia casi absoluta de les coses dolen·tes d'aquest món.

May en ve una tota sola; poch temps després un pobre jay que li deian en Rateta, fé lo mateix qu'en Pinet, també's penjá, tirant-se de demunt el pinta de la cuina de ca-seva, amb el cap passat per un llas corredor fet a una corda de canem fermada a un llenyám de'l sostre de la miserable caseta. Va haver-rhi la xaradiça propia del cas, intervengué la justicia y se parlá de disgusts amb la dona, deutes, fam y miseria

Tampoch me'l deixaren veure, però altra volta aquells diantres de companys d'estudi m'ho pintaren tan bé que no me'l sabia treure d'el cap y l'imaginava sospés de la corda, estirat, amb els ulls oberts, la cara blava y la boca badada y sanguinosa. Lo més estrany que no'l me figurava may allá ahont s'era penjat, sinó a un extrém de la casa de la possessió, a un recó fosch, entre la bomba de la cuina y el rentador.

Jo estava corprés, de cada dia crexia el recel, la intranquil·litat y la desconfiança. De tot y per tot tenia por. Oh, que m'en sabia de greu al vespre anarmen al llit! Qu'en feia de revolts y maleriadeses per esperar els altres! La son me vencia, y casi adormit y á la força m'acompanyavan a geure. Enseguida de despul·lat y resades les avemaries, m'arrufava entre'ls llençols y aclucava els ulls. La son era fuita y els ulls se badavan per més esforços que feia pera tancarlos. Y desvetllat,

espabilat del tot, la imaginació exaltada donava noves y variades formes an els objectes, y la meteixa por em feia veure, entre les ombres que produia la débil claror d'una llumeta mig amagada darrera una cortina, el cos negrench d'un home penjat d'el sostre qui s'engronxava a un recó del quarto sempre en el meteix punt. Era la caixa alta y estreta d'un rellotge de paret, de molts anys enrerà posat en aquell recó. Bé m'ho recordava el tich-tach acompassat que sentia y el so argenti de la campana tocant les hores, però jo solzament veia morts y penjats, y esclatava en plors, crits y planys amarguissims.

Dedia y tot recorria esporuguit els quartos y salas de la casa. La soletat d'els camps m'omplia de pena, y les ombres d'els arbres y les soques capritxoses y fantástiques me feian feretat. El meu cap estava ple d'els passatges més tétrichs de les rondalles que m'havian contades, y sovint me venjan a la memoria cementiris, lladres, bruixes y apareguts. No abandonava may sense gran repugnancia la companyia d'els altres, y aviat me posava trist si'm parlavan de semblants coses.

Aquesta por me fugi passats uns quants anys, però m'en recort com si fos ara.

JOAN ROSSELLÓ.

Son Fortesa d'Alaró, Mallorca, any 1900.

ADVERTENCIAS

Contestant á molts suscriptors y corresponsals que'ns havían demanat que publiquessim un almanach, devém manifestar que no'ns hem decidit á ferho porque creyém qu'es una rutina que sols com á tal resulta justificable, tota vegada que'l públich no's fixa en el calendari, sinó en els treballs literaris y artístichs que l'acompanyan.

No obstant, pera compláurels, el primer número d'any, que titulém de CAP DE SIGLE, será verament extraordinari, voluminós, imprés en el mateix paper de què hem vingut servintnos pera nostres suplementes, contenint composicions de Jacinto Verdaguer, Angel Guimerá, Apeles Mestres, Joan Maragall, Joseph Martí y Folguera, Pere Aldavert, Joan Fastenrath, Joseph M.ª Roca, D. Martí y

Juliá, Manel, Folguera y Durán, Jules Delpont, F. Pujulá, Adriá Gual, G. Zanné, Jules Cornovol, Enrich de Fuentes, Xavier Viura, Antón Busquets y Punset, Rafel Nogueras y Oller, Carles Costa, A. Bori y Fontestá, y dibuixos de Modest Urgell, Joan Brull, Apeles Mestres, Lluís Gràner, Enrich Galwey, Sebastiá Junyent, Adriá Gual, Ricart Urgell, Hermin Anglada, Antoni Solé, Perich, Perriu, Vilallonga y altres, com també treballs de tots els redactors de JOVENTUT.

Sent moltras las demandas fetas per nostres corresponsals després d'aparescut l'anunci del número anterior, preguém á tots que's serveixin fixar definitivament el número d'exemplars que desitjin, á fi de poderlos servir, perquè un cop agotat el tiratge, no farém segona edició.

Ab dit número acompanyarém els primers quaderns de nostres folletins *Ayres del Montseny*, de mossén Jacinto Verdaguer, y *Quan ens despertarém d'entre'ls morts*, d'Enrich Ibsen.

Próximament podrém anunciar á nostres lectors el preu de las tapas del primer volúm de JOVENTUT, com també'l preu de la enquadernació pels que desitjin que'ns n'encarregém nosaltres, donchs havém fet contracte ab un acreditat taller á fi de poder servir als lectors lo més económicament possible.

Els coleccionistas que vulguin enquadernar el primer volúm ab tapas expressas, podrán dur á aquesta administració sas coleccions respectivas.

Als que vulguin enquadernarlo pel seu compte, els hem de fer notar que immediatament després de la portada s'hi ha de posar l'index, y á continuació'l número *antecedent*, que consta de xxviii planas y conté'ls treballs anteriorment publicats pels redactors

de JOVENTUT en altre periòdich y repartits als subscriptors á fi de completar l'any, ja que'l primer número de JOVENTUT no va apareixe fins el día 15 de febrer. Els suplement, encara que'ls de carácter artístich portan una numeració correlativa, deurán col·locarse immediatament després de cada un dels números á que respectivament perteneixen. Aixís:

El Suplement al n.º 9, (Setmana Santa), anirà després de la pág. 144.	
» » » » 18, (Heinrich Vogeler). » » » » 288.	
» » » » 22, (Missatge <i>Unió Catalanista</i>), » » » » 352.	
» » » » 38, (Eleonora Duse), » » » » 608.	
» » » » 42, (Missatge <i>Unió Catalanista</i>), » » » » 672.	

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inédits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIO PERA 1901

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA: Un any..	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent.	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

¡BON SIGLE TINGAN!

FI DEL VOLUM PRIMER

